

DOI <https://doi.org/10.36719/2707-9317/117/92-98>

Competitiveness potential of the metallurgical industry of the Republic of Azerbaijan and its assessment

Emin İsmayılov

Research, Institute of Economics
E-mail: emin.ismaylov.54@mail.ru

Baxtinaz Danyalova

Research, Institute of Economics
E-mail: nazakerimova@hotmail.com

Abstract: The article evaluates the current situation in the Republic of Azerbaijan, the development opportunities of the metallurgical industry. Analytical studies are conducted in the context of analytical studies conducted in connection with the competitiveness of enterprises. In addition to what has been said, the organizational economic mechanisms of increasing competitiveness in metallurgical enterprises are investigated and ideas about future development directions are put forward.

Keywords: metallurgy, competitiveness, ecology, adaptation, enterprise

JEL 040; UDC 330

Metallurgiya sənayesinin rəqabətqabiliyyətli inkişaf potensialı və onun qiymətləndirilməsi

Emin İsmayilov

Elmi işçi, AR ETN İqtisadiyyat İnstitutu
E-mail: emin.ismayilov.54@mail.ru

Bəxtinaz Danyalova

Elmi işçi, AR ETN İqtisadiyyat İnstitutu
E-mail: nazakerimova@hotmail.com

Xülasə: Məqalədə Azərbaycan Respublikasında metallurgiya sənayesinin mövcud durumu və inkişaf imkanları dəyərləndirilir. Analitik araşdırmalar müəssisələrin rəqabətqabiliyyətliliyi kontekstində aparılır. Deyilənlərlə yanaşı metallurgiya müəssisələrində rəqabətqabiliyyətliliyin yüksəldilməsinin təşkilati-iqtisadi mexanizmləri araşdırılır, gələcək inkişaf istiqamətləri ilə əlaqədar fikirlər irəli sürülür.

Açar sözlər: metallurgiya, rəqabətqabiliyyətlilik, ekologiya, adaptasiya, müəssisə

JEL 040; UDC 330

Giriş/Introduction

Metallurgiya metalın hasilatı, zənginləşməsi, metal məmulatlarının istehsalı, həmçinin metalın xüsusiyyətlərinin yaxşılaşdırılması, metal qatışıqlarının hazırlanması kimi sahələri əhatə edir. Metallurgiya xalq təsərrüfatının təməl sahələrindən biridir. Nümunə üçün qeyd etmək lazımdır ki, əlvan və qara metallurgiyanın payına maşınqayırmada istifadə olunan metal qurğuların əsas hissəsi düşür. Eyni zamanda yanacaq energetika kompleksində və sənayenin digər sahələrində, xüsusi ilə maşınqayırmada, metallurgiya sənayesinin məhsullarından istifadə edilir. Metallurgiya kompleksi qara və əlvan metallurgiya sahələrindən ibarətdir və onların hər birinin də inkişaf edir. Qara metallurgiya metallurgiya sənayesinin ən böyük sahəsi hesab olunur. Buraya metal hasilatı, çuqun, polad əridilməsi, prokat istehsalı və s. sahələr daxildir.

Metodologiya. Tədqiqat işində qruplaşdırma, sistemli yanaşma, müqayisəli təhlil və analitik ümumiləşdirmə metodlarından istifadə olunmuşdur.

Nəticələr və müzakirə

Müasir dövrdə Azərbaycan Respublikasında metallurgiya sənayesinin mövcud vəziyyəti

Azərbaycan Respublikasında metallurgiya sənayesinin inkişaf etdirilməsi imkanları kifayət qədər genişdir. Bunlara aşağıdakıları aid etmək olar:

- xamal bazası və müxtəlif metal tullantılarının mövcudluğu;
- enerji ehtiyatları, neft-qaz resurslarının olması, bərpa edilən enerji resurslarının mənimsənilməsi istiqamətində ciddi layihələrin reallaşdırılması istiqamətində görülən işlər;
- metal istehlakına ciddi tələbəti olan sənaye, tikinti və digər sahələrin olması;
- insan resursları və kadrların mövcudluğu.

Cədvəl 1

Metallurgiya sənayesi müəssisələrinin işinin əsas göstəriciləri

Göstəricilər	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Fəaliyyət göstərən müəssisələrin sayı-cəmi	27	29	41	52	57	59	68	86
O cümlədən:								
Dövlət	5	5	5	5	5	5	4	4
Qeyri-dövlət								
Qeydə alınmış fərdi sahibkarların sayı, nəfər	46	49	51	51	71	92	105	108
Sənaye məhsulunun	212,6	287,5	498,6	624,9	575,9	529,6	846,8	1058,

(işlərin, xidmətlərin) dəyəri, müvafiq illərin cari qiymətləri ilə, milyon manat								7
Sənaye istehsalı indeksi, əvvəlki ilə nisbətən, %	96,0	100,3	91,3	114,4	90,5	119,5	121,6	119,5
Ölkədə istehsal olunmuş sənaye məhsulunun ümumi həcmində sahənin payı, %	0,8	0,9	1,2	1,3	1,2	1,4	1,5	1,6
Ölkə sənayesinin qeyri-dövlət sektorunda sahənin qeyri-dövlət sektorunun payı, %	1,0	1,1	1,6	1,6	1,5	1,8	1,8	1,4

Mənbə: "Azərbaycan sənayesi-2023" ADSK-nın məlumatları əsasında icraçı tərəfindən tərtib edilmişdir.

1-ci cədvəldən göründüyü kimi, tədqiq edilən dövr ərzində metallurgiya müəssisələrində istehsal olunan məhsulun dinamikasında dayanaqlı artım müşahidə edilir.

Əgər 2015-ci ildə istehsal olunan məhsulun ümumi həcmi cəmi 212,6 milyon manat təşkil etmişdirsə, bu göstərici 2020-ci ildə 529,6 milyon, 2021-ci ildə 846,8 milyon, 2022-ci ildə isə 1058,17 milyon manat dəyərində olmuşdur (*Azərbaycan Rəqəmlərdə 2023:113*).

Metallurgiya sənayesində yaradılmış əlavə dəyər 2020-ci ildə 256,9 milyon, 2021-ci ildə 369,7 milyon, 2022-ci ildə 441,8 milyon manat dəyərində olmuşdur (*Azərbaycanın milli hesabatları 2023:37*). Bütün bunlar isə onu göstərir ki, Azərbaycan Respublikasında metallurgiya sənayesinin artımla müşahidə edilən dinamika üzrə inkişaf edir.

Belə bir zəmində **6Wresearch** şirkətinin hesabatları diqqəti cəlb edir. **6Wresearch** – bazarın aparıcı konsultativ mərkəzi – özünün biznes araşdırmaları, konsultativ fəaliyyəti ilə məşhurdur. İnvestorlara hər hansı bir konkret regiona investisiyalar yatırmazdan öncə konsultasiyalar verir (<https://www.6wresearch.com/about>). Şirkət dünyanın müxtəlif regionlarında müxtəlif sahələrin vəziyyəti haqqında məlumatlar hazırlayaraq hesabatlar təqdim edir. Sözü gedən şirkət 2011-ci ildə yaradılmışdır. Baş qərargahi Nyu-York və Hindistanda yerləşir.

Həç də təsadüfi deyildir ki, sözü gedən şirkətin hesabat materiallarına görə 2020-2026-cı illər üçün Azərbaycan metallurgiya sənayesinin əhəmiyyətli dərəcədə genişləndirilməsi proqnozlaşdırılır. Bu isə ilk növbədə yüksək texnologiyalara əsaslanan maşınlar tələbin artması və Azərbaycan Respublikasında müəssisələrdə həmin məhsulların istehsalının təşkili ilə əlaqədardır. Eyni zamanda sözü gedən sahəyə imtiyazlı investisiya yatırımlarının artması, həmçinin vergi güzəştlərinin tətbiqi ilə də əlaqədardır (<https://yandex.ru/search/?clid=2579423-0&win=634&from=chromesearch&text=translate&lr=10435>).

Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, bu illər ərzində Azərbaycan Respublikasında metallurgiya sənayesində istehsal edilən məhsullar ümumi ölkə üzrə istehsal edilən məhsulun yalnız 1,3-1,5%-ni təşkil edir. Halbu ki, Azərbaycan Respublikasında metallurgiya sənayesinin inkişaf etdirilməsi, rəqəbatqabiliyyətli məhsulların hazırlanması istiqamətində xeyli işlər görmək mümkündür.

Azərbaycanda metallurgiyanın ən gənc sahəsi ovuntu metallurğiyasıdır. Bakıda müxtəlif ovuntulardan hazır metal məmulatları istehsal olunan zavod fəaliyyət göstərir. 2018-ci ildə 2015-ci ilə müqayisədə metallurgiya sənayesində məhsulun artımı 2% olmuşdur. 2020-2023-cü illərdə isə bu göstəricinin orta hesabla 7% artacağı proqnozlaşdırılmışdır. 2023-cü ildə 380 min ton boru istehsalı üçün yarımfabrikatlar və 330 min ton girdə çubuqların istehsalı proqnozlaşdırılmışdır (5).

2000-ci il mayın 4-də Ümumilli Lider cənab Heydər Əliyev İqtisadiyyatın idarəetmə strukturunun təkmilləşdirilməsini, metallurgiya müəssisələrinin fəaliyyətinin canlandırılmasını təmin etmək məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsini rəhbər tutaraq Qərar qəbul etdi. Qərara əsasən Azərbaycan Respublikasının «Metallurgiya» Dövlət Şirkəti ləğv edildi və onun tabeliyində olan müəssisə və təşkilatlar Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin sərəncamına verildi. Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi onun sərəncamına verilən müəssisə və təşkilatların, qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydalara əsasən, həmin müəssisələrin səhmdar cəmiyyətlərini çevrilmələrinin həyata keçirilməsini təşkil etdi. Müəssisə və təşkilatların özəlləşdirilməsində yerli investorlarla yanaşı, xarici investorların da iştirakına icazə verildi (<https://e-qanun.az/framework/33>).

İnstitusional təkmilləşdirmələr sonrakı illərdə də davam etdirildi. Son illər “Azərbaycan Polad İstehsalı Kompleksi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ilə birgə işləyən “Daşkəsən Filizsaflaşdırma” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 13 iyul tarixli 2198 nömrəli Sərəncamı ilə özəlləşdirməyə açıq elan edildi. 2013-cü il 23 aprel tarixli 2875 nömrəli Sərəncamı ilə səhmləri dövlətə məxsus olan “Azərbaycan Polad İstehsalı Kompleksi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti yaradıldı. Deyilənlərlə yanaşı Azərbaycan Respublikasında Sumqayıt Texnologiyalar Parkının, Sumqayıt Alüminium Zavodunun, o cümlədən Gəncə Alüminium Yarımfabrikatı Zavodunun, Sumqayıt, Gədəbəy və Daşkəsəndə qızıl-mis emalı zavodlarının (<https://www.amprox.com/oxide/metallurgy-in-azerbaijan/>), Gəncədə kənd təsərrüfatı texnikası və avtomobil zavodlarının, Naxçıvan Avtomobil Zavodunun, Mingəçevir Elektron Avadanlıqlar Zavodunun, polad boru, günəş panellər və metal konstruksiyalar müəssisələrinin qurulması Azərbaycan Respublikasında qara və əlvan metallurgiya sənayesi sahələrinin inkişafı üçün geniş imkanlar yaratmışdır (*Azərbaycan Respublikasında ağır sənaye və maşınqayırmanın inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi*).

Qeyd etmək lazımdır ki, metallurgiya sektoru müəssisələri həm dövlət, həm də özəl sektora aid müəssisələrdir. Müvafiq olaraq bəzi metallurgiya müəssisələri haqqında bir qədər ətraflı məlumat verilməsi yerinə düşərdi.

“Baku Steel Company” MMC –də istehsal gücü 1 mln. ton olan poladəritmə zavodunda müasir istehsal sahələri yaradılmış və azkarbonlu poladdan yüksək keyfiyyətli metal məmulatları istehsal edilir. Məhsullar daxili bazarda yanaşı, Gürcüstan, İran, Qazaxıstan, Rusiya və digər ölkələrə ixrac edilir (5).

Baku Steel Company layihəsinin idarə edilməsi, tullantılarının idarə edilməsi (waste management), ekoloji təmiz texnologiyaların, avadanlıqların, texnikaların alınması və həmin avadanlıqların iş prinsipləri Almaniya, İtaliya, Fransa və MDB (Moldova) ölkələrinin şirkətlərinin Metallurgiya Zavodlarının qabaqcıl texnologiyaları və zəngin təcrübələrinə əsasən həyata keçirilir.

“Baku Steel Company” şirkəti metal qırıntıları əsasında istehsal gücü ildə 350,0 min ton olan müasir poladəritmə kompleksi yaratmışdır. Müəssisə müstəqillik dövründə inşa edilmiş ilk müasir və yüksək istehsal gücünə malik poladəritmə kompleksidir. 2001-ci ildə ümummillə lider Heydər Əliyevin dəstəyi ilə işə başlayan müəssisə bu illər ərzində iki milyon tondan artıq inşaat armaturu istehsal etmişdir. Şirkətin istehsal etdiyi polad məhsullar daxili bazarla yanaşı, Gürcüstan, İran, Qazaxıstan, Rusiya və digər regionlarda satılır və inşaatçılar tərəfindən yüksək qiymətləndirilir (<https://hajizada.com/az/article-view/14/906/>).

Müəssisə bu gün potensial gücün yarısı (250 min ton) qədər polad məhsulu istehsal edir. Baku Steel Company -da 1000 nəfərdən çox işçi çalışır.

Azetexnolayn- 2012-ci ilin fevral ayında Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında (SKİP) Azertexnolayn MMC-nin əsası qoyulmuşdur. Sözügedən MMC-nin ərazisində polad boru zavodu, çuqun tökmə zavodu, metal hasar istehsalı sahəsi və s. müəssisələr fəaliyyət göstərir. İxrac etdiyi məhsulları ölkələr üzrə aşağıdakı kimi qruplaşdırmaq olar:

Rusiya Federasiyasına-quyu qapaqları; Özbəkistan Respublikasına (polad boru, quyu qapaqları), Qazaxıstan Respublikasına (paya boruları), Türkmənistan Respublikasına (paya boruları, su boruları), Gürcüstan Respublikasına (quyu qapaqları, çuqun maneə), Türkiyə Cumhuriyyətinə (avdanlıq ehtiyat hissələri) ixrac edilir. Deyilənlərlə yanaşı, müəssisənin məhsulları Polşa, Rumıniya, Bolqarıstan, Çexiya, İtaliya, İsveçrəyə və s. ölkələrə ixrac edilir (https://www.azertexnolayn.com/site/assets/files/1051/atl_az_dili.pdf).

Unimetal MMC . Azərbaycan Respublikasında metal məmulatlarının istehsalı və satışı ilə məşğul olan ən böyük şirkətlərdən biri də Unimetal MMC-dir. Unimetal MMC tikintidə istifadə olunan müxtəlif metal məmulatlarının əsas tədarükçüsüdür. MMC-nin məhsulları tikinti sektoru ilə yanaşı, maşınqayırma, kənd təsərrüfatı, neft-qaz və digər sənaye sahələrində də istifadə olunur. **Unimetal** öz seqmentində innovativ və inqilabi yeniliklər edir və məqsədi tikinti ekosistemində lider olmaqdır (<https://unimetal.az/about>).

Bakı Polad Burazlar Açıq Səhmdar Cəmiyyəti (BSK SC) neft sənayesi üçün zəruri olan polad kanatların, yük troslarının istehsalı ilə məşğul olan və kəşfiyyat, qazma və quyuların təmiri, habelə qaldırıcı və nəqliyyat işlərində istifadə edilən kanatlar istehsal edir (<https://bakusteelropes.all.biz/>).

Zavodun istehsal gücü ildə 11 min tondan çox polad kanatlar və yük troslarıdır. Əsasən neft sənayesinin tələbatları üçün yaradılmış zavodun əsası hələ 1942-ci ildə qoyulmuşdur. Sovet dövründə Azərbaycanla yanaşı RFSR, Türkmənistan, Qazaxıstan, Qərbi Sibir, Şimali Qafqaz üçün məhsullar göndərirdi. Müstəqillik illərində Zavodun əsasında MMC yaradılmış, zavod bir çox beynəlxalq sertifikatlara layiq görülmüşdür.

Burazların (tros) istehsalı ilə məşğul olan “Bakı Polad Burazlar” zavodu son illərdə zərərlə işləyir. “Bakı Polad Burazlar”ın inzibati və digər xərcləri gəlirlərini üstələyir və bu səbəbdən zərər yaranıb (<https://marja.az/70520/baki-polad-burazlar-zerere-kecib>).

Deyilənlərlə yanaşı Azəraluminium ASC, Qafqaz metal qapaqlar zavodu, Azərelektroterm ASC, Baku Stil Kasting kimi müəssisələri Azərbaycanda önəmli metallurgiya müəssisələri kimi göstərilə bilər.

Azərbaycan Respublikasında metallurgiya sənayesinin inkişaf etdirilməsi və rəqabətqabiliyyətli məhsulların istehsalının təşkili ilə əlaqədar dəyərləndirmələr.

Analitik araşdırmalar göstərir ki, Gəncədə və Sumqayıtda müxtəlif və yüksək keyfiyyətli məhsullar istehsal edən alüminium zavodlarının fəaliyyətini dünya bazarlarında xüsusi tələbat olan rəqabətqabiliyyətli məhsulların istehsalı istiqamətində genişləndirmək mümkündür. Sumqayıt Texnologiyalar Parkında yüksək keyfiyyətli metallurgiya məhsulları istehsal edən bir neçə zavod inşa edilmişdir. Deyilənlərlə yanaşı, Daşkəsəndə dəmir, Filizçay, Katex, Kasdağ, Mehmanlı, Naxçıvanda əlvan metal-alüminium, kobalt, mis, sink, qurğuşun, Daşsalahlıda - filiz sayılmayan bentonit gili yataqları rəqabətqabiliyyətli metallurgiya məhsullarının istehsalı istiqamətində mənimsənilə bilər. Təkcə bir faktın qeyd edilməsi yerinə düşərdi ki, Daşkəsən qrupu yataqlarında 270 milyon ton filiz ehtiyatları mövcuddur. Filizin tərkibinin 40%-i dəmirdir. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Geoloji İnformasiya Arxivi Fondunun 1991-ci ilə aid məlumatları və həmçinin digər mənbələrdən əldə edilmiş məlumatlara görə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə 70-dən çox əlvan, o cümlədən nəcib metal yataqları və təzahürləri vardır.

Deyilənlərlə yanaşı Kəlbəcər, Zəngilan və Tərtər rayonunun vaxtı ilə işğal olunmuş ərazilərində yerləşən yataqlarda qızıl, gümüş, mis və molibden ehtiyatları mövcuddur. Bu ərazilərdə dağ-mədən, xüsusi ilə də metallurgiya sənayesinin inkişaf etdirilməsi üçün böyük imkanlar vardır. Təbiidir ki, mövcud imkanlar dəyərləndirilir və istifadə edilir. 2022-ci ildə Azərbaycan Respublikası 136 539,76 min ABŞ dolları dəyərində 147 394,57 ton qara metallar və onlardan hazırlanan məmulatlar ixrac edib. Hesabat dövründə Azərbaycanın ixrac etdiyi qara metallar və onlardan hazırlanan məmulatların dəyəri 2021-ci ilin göstəricisi ilə müqayisədə 17,5% artıb, həcmi isə 0,21% azalıb. Ötən il qara metalların qeyri-neft sektorun ümumi ixracında payı 4,48% təşkil etmişdir (<https://banco.az/az/news/azerbaycanin-metallurgiya-senayesinde-veziyyet-necedir>).

Lakin milli iqtisadiyyatın qarşısında duran prioritet məsələlərin həlli tələb edir ki, milli əmtəə istehsalçıların rəqabətqabiliyyətliliyinin yüksəldilməsi gündəmdən düşməyən məsələlərdəndir.

Digər tərəfdən məlum həqiqətdir ki, təsərrüfat subyektlərinin fəallaşdırılması keyfiyyətli, rəqabətqabiliyyətli məhsullar istehsal edilmədən qeyri mümkündür. Məhz bu səbəbdən Azərbaycan Respublikasında müəssisələrin dünyanın aparıcı ölkələrinin müəssisələrinin inkişaf səviyyəsinə çatdırılması məsələsi olduqca mühüm məsələlərdən biridir. Müvafiq olaraq öncə müəssisələrin rəqabətqabiliyyətlili məsələsi ilə əlaqədar müəyyən fikir yaradılmalıdır. Daha doğrusu müəssisələrin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən metallurgiya müəssisələrin rəqabətqabiliyyətliliyi ilə əlaqədar müvafiq hesablamalar aparılmalıdır.

Müəssisələrin rəqabətqabiliyyətliliyi

Müasir iqtisadi fikirdə müəssisələrin rəqabətqabiliyyətliliyinin qiymətləndirilməsi ilə əlaqədar bir sıra üsullardan istifadə edilir. Bunlar aşağıdakılardır:

- Məqsədli bazırın seçilməsində matris üsulu;
- Səmərəli rəqabət nəzəriyyəsini istifadə edilən üsullar;
- Qrafik üsullar.

Hesab edirik ki, bu üsullarla yanaşı ətraf mühitə vurulan ekoloji zərərlərdə hesablanılaraq, nəzərə alınmalıdır. Metal istehsalı ətraf mühitə xeyli çirkləndirici tullantılar buraxır. Ekoloqların hesablamalarına görə, hər il metal hasilatı üçün tələb olunan yanacaqın istifadəsi zamanı atmosfərə zərərli 100-150 milyon ton kükürlü dioksid buraxılır (*Arıştaev A.A. 2017*). Belə bir zəmində mütəxəssislər müəssisələrin adaptasiya olmuş rəqabətqabiliyyətliliyi formulunu təklif edirlər. Ekoloji adaptasiya olmuş rəqabətqabiliyyətlilik göstəricisi matris üsulu əsasında hesablanılır. Bu göstəricinin hesablanması əsasında üç göstərici dayanır: cari likvidlik, maliyyə rıçaqı, istehsalın rentabelliği (*Şmeleva N.V., Aqeenko A.P. 2010: 38*). Matris yanaşmasından istifadə edərək müəssisə nəinki öz müəssisələrinin, hətta rəqiblərinin rəqabətqabiliyyətliliyini hesablaya bilər və bu müəssisələrə daha əlverişli iqtisadi strategiya və taktika irəli sürməyə imkan yaradar.

Qeyd etmək lazımdır ki, ekoloji cəhətdən adaptasiya olmuş rəqabətqabiliyyətliliyin müəyyənlişməsi üç mərhələni əhatə edir.

Birinci mərhələ başlanğıc göstəricilərinin hesablanması adlanır. Bu mərhələdə ekoloji adaptasiya olunmuş rəqabətqabiliyyətlilik aşağıdakı düstur əsasında hesablanılır.

$$A: R_{np-ss}^{3K} = \frac{5906,7 - 680,3}{12868,3 + 10692,5 + 4278,6} \cdot 100\% = 18,7\%.$$

$$B: R_{np-ss}^{3K} = \frac{5390,9 - 660,8}{10826,1 + 5346,1 + 2833,2} \cdot 100\% = 24,9\%.$$

$$B: R_{np-ss}^{3K} = \frac{528,9 - 102,0}{2519,7 + 2774,5 + 441,7} \cdot 100\% = 7,4\%.$$

Sonrakı ikinci və üçüncü mərhələlərdə, hər göstərici üzrə ən yaxşı göstəricilər hesablanılır. Hesab edirik ki Azərbaycan Respublikasında da müvafiq göstəricilərin müəyyənlişdirilməsi məqsədəuyğun olardı.

Nəticə\Conclusion

Qeyd etmək lazımdır ki, metallurgiya sənayesində rəqabətqabiliyyətliliyi yüksəldilməsi üçün müvafiq təşkilati-iqtisadi mexanizmin tətbiq edilməsində yarar vardır (<https://qje.su/ekonomicheskaya-teoriya/moskovskij-ekonomicheskij-zhurnal-9-2020-17/>).

Bunlar aşağıdakılardır:

- Metallurgiya sənayesində daha çox tələbat olan məhsulların həcmnin artırılması;
- Metallurgiya sənayesinin xarici bazarının genişləndirilməsi;
- Metallurgiyada idxalın azaldılması;
- Resurslara qənaət etməyə imkan yaradan müasir texnologiyalardan istifadə edilməsi;
- Metallurgiya sənayesinin mənfi ekoloji təsirlərinin azalması;
- İstehsal edilən məhsulun çeşidlərinin təkmilləşdirilməsi. Bununla yanaşı, sözügedən sənaye sektorunun gələcək inkişaf istiqamətləri ilə əlaqədar fikirlər irəli sürülməsi məqsədəuyğun olardı:

İstifadə olunmuş ədəbiyyat / References

1. Azərbaycan Respublikasında ağır sənaye və maşınqayırmanın inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi.//<https://minenergy.gov.az/uploads/Proqramlar/syx/3.pdf>
2. “Azərbaycan rəqəmlərdə” / Statistik məcmuə/ Bakı, 2024, 199 s.
3. <https://www.metalinfo.ru/ru/news/168944>
4. Şmeleva N.V., Aqeenko A.P. (2010), Osenka konkuentosposobnostimetallurqicheskiy predpriyatiy s uchetom ekloqicheskiy oqranişeniy, Ekonomika promışlennosti № 4, c.38
5. <https://www.6wresearch.com/about>
6. E.İsmayilov, B.Danyalova “Metallurgiya sənayesinin rəqabətqabiliyyətli inkişaf potensialı və onun qiymətləndirilməsi”, İqtisadi Artım və İctimai Rifah, № 1, s. 5
7. T.Hüseynov “Azərbaycanda sənayeləşdirmə: reallıqlar və perspektivlər”, Bakı. 2023, s. 83

Потенциал конкурентоспособности металлургической промышленности в Азербайджанской Республике и его оценка

Эмин Исмаилов

Научный сотрудник Института Экономики Азербайджана

Email: emin.ismaylov.54@mail.ru

Бахтиназ Даньялова

Научный сотрудник Института Экономики Азербайджана

Email: nazakerimova@hotmail.com

Резюме: В статье рассматривается современное состояние металлургической промышленности в Азербайджанской Республике и возможности ее устойчивого развития.

Кроме того, исследуются организационно-экономические механизмы повышения конкурентоспособности металлургических предприятий, выдвигаются предложения о перспективных направлениях развития металлургии в Азербайджанской Республике.

Ключевые слова: металлургия, конкурентоспособность, экология, адаптация, предприятие.